

Wetenschap

Jan Eggen, huisarts-in-opleiding, vermoedt dat er bij kinderen een verband bestaat tussen het vóórkomen van aften in de mond en het doorgemaakt hebben van een gastro-enteritis in de daaraan voorafgaande week. Hij wil nu een onderzoekje doen om na te gaan of dit inderdaad zo is. Zijn vraagstelling is: predisponeert het doormaken van een gastro-enteritis voor het krijgen van aften bij kinderen. Hij definieert vervolgens wat hij onder gastro-enteritis verstaat, wat onder aften en om welke groep kinderen het precies gaat.

1 Deze activiteiten vallen onder het operationaliseren van de vraagstelling.

Hij denkt na over de onderzoeksopzet en overweegt de volgende alternatieven: A 'Bij alle kinderen die op het spreekuur komen met aften, nagaan of ze in de week ervoor een gastro-enteritis hebben doorgemaakt', en B 'Bij alle kinderen die op het spreekuur komen met gastro-enteritis, nagaan of ze in de week erna aften krijgen'.

2 Gezien de vraagstelling is opzet B beter dan opzet A.

Tuchtrecht

Het Medisch Tuchtcollege kan, wanneer een klacht gegrond wordt bevonden, één van de volgende maatregelen opleggen: a waarschuwing, b berisping, c boete, d schorsing in de uitoefening der geneeskunst voor ten hoogste 1 jaar, e ontzegging van de bevoegdheid de geneeskunst uit te oefenen.

3 De volgorde van a t/m e is ook die van lichtste naar zwaarste maatregel.

4 De boete dient om de patiënt schadeloosstelling te geven.

5 'Ontzegging van de bevoegdheid' impliceert dat een arts ook buiten Nederland de geneeskunde niet meer mag uitoefenen.

Voedingsadviezen

Meneer Roetgerink, 33 jaar, maakte vorige week een forse acute gastro-enteritis door. Volgens afspraak belt hij terug om te vertellen hoe het nu gaat. Hij is een stuk beter, alleen nog wat slap. Hij heeft geen waterige diarree meer, wel nog zo'n driemaal per dag brijige ontlasting. Hij vraagt of hij alles weer mag eten. Ten aanzien van de brijige diarree adviseert de huisarts hem om een niet te slakkenrijke voeding te gebruiken en ruim melk (zo'n 0,5 l per dag) te drinken.

6 Het advies om ruim melk te gebruiken is in dit kader terecht.

De 34-jarige mevrouw Aarts komt op het spreekuur met klachten passend bij een irritable bowel syndrome (IBS). Zij blijkt ongeveer 1,5 liter (water en thee zonder suiker) per dag te drinken.

7 Tot de voedingsadviezen ter behandeling van de IBS-klachten behoort het reduceren van de vochtinname (b.v. tot 1 l per dag).

De heer Carels, 42 jaar, heeft het afgelopen jaar driemaal een niersteenaanval gehad. Hij komt nu bij de huisarts om te bespreken wat hij kan doen om een aanval te voorkomen. Tot de maatregel die in dit kader aan te bevelen zijn behoort/behooren:

8 het drinken van meer dan 2 l vocht per dag;

9 het vermijden van purinerijk voedsel (nier-tjes, zwezerik, lever, enz.).

Urineweginfectie en incontinentie

Mevrouw Ackaj, 55 jaar, komt bij de huisarts met het probleem dat ze sinds een aantal jaren ongewild urine verliest. De laatste maanden wordt het erger. De huisarts stelt haar een aantal vragen. Hieruit blijkt dat het urineverlies vooral optreedt, doordat ze de wc niet op tijd haalt. Bij hoesten, niezen of lachen heeft ze zelden last. Ze moet ook vaak plassen (gemiddeld 15 keer per dag).

10 Deze bevindingen passen meer bij urge-incontinentie dan bij stress-incontinentie.

Bij mevrouw Smeets, 40 jaar, stelt de huisarts de diagnose stress-incontinentie. Tot de maatregelen die voor de behandeling hiervan zijn aan te bevelen, behoort onder andere:

11 Een (gedragstherapeutische) blaastraining.

Suzanne, 19 jaar, heeft telefonisch contact met de doktersassistente. Ze vertelt dat ze vaak kleine beetjes moet plassen en dat het plassen pijn doet. De assistente vraagt haar of ze een 'gewassen plas' naar de praktijk wil brengen.

12 Een 'gewassen plas' verhoogt de betrouwbaarheid van de diagnostiek van een urineweginfectie.

Suzanne is nu op de praktijk met een potje urine. De assistente doet de nitriettest. Deze is positief (kleuromslag van wit naar roze). Op grond van deze testuitslag stelt zij de diagnose urineweginfectie.

13 Deze conclusie is correct.

Collaps

De huisarts krijgt een telefoontje over een jonge man die onwel geworden is tijdens het wachten in de rij voor de kassa bij een supermarkt: bij navraag blijkt er sprake te zijn van bewusteloosheid en trekkingen met armen en benen. Als de huisarts 10 minuten later aankomt bij de supermarkt, is de man redelijk aanspreekbaar. Er is geen tongbeet zichtbaar; wel is de patiënt incontinent voor urine geweest. Neurologisch onderzoek en onderzoek van pols en tensie geven normale bevindingen. De huisarts overweegt de hypothesen epilepsie-aanval en syncope (flauwvallen). Tot de boven beschreven verschijnselen, die zowel bij een epilepsie-aanval als een syncope voorkomen, behoort/behooren:

14 Clonische trekkingen.

15 Tongbeet.

16 Incontinentie

Scabies

Mevrouw Evers, 27 jaar, komt op het spreekuur met sinds een week bestaande hevige jeuk, vooral gelokaliseerd aan de vinger en de polsen. Bij nadere inspectie ziet de huisarts enkele typische gangetjes in de vingerplooiën. De huisarts telt de diagnose scabies. Mevrouw Evers vraagt of de ziekte door ongewassen beddegoed overgedragen kan worden. De huisarts vertelt haar dat die mogelijkheid inderdaad bestaat.

17 Dit is correcte informatie.

18 De voorkeursbehandeling in dit geval is malathion lotion (Prioderm®).

Literatuur

Vragen 1-2

Van Eijk JThM, Gubbels JW. Wetenschappelijk onderzoek in de huisartspraktijk. 2e dr. Lelystad: Meditekst, 1987: 46, 47 en 53.

Vragen 3-5

Medische Tuchtwet. In: Nederlandse Staatswetten, no. 23. Uitoefening der Geneeskunde. Zwolle 1981.

Drion R. De praktijk van het medisch tuchtrecht. Deventer: Kluwer, 1987: 51.

Vraag 6

Van de Lisdonk EH, et al., red. Ziekten in de huisartspraktijk. Utrecht: Bunge, 1990: 32.

Vraag 7

Drapers JAG, Tijtgat GNJ. Het syndroom van de prikkelbare darm. Ned Tijdschr Geneesk 1986; 130: 1171-3.

Vragen 8-9

Lagro-Janssen T. Eenmaal een niersteen, altijd een niersteen? Prognose en beleid bij een eerste nier-

steenaanval. Huisarts Wet 1989; 32: 4-6.

Vragen 10-11

Lagro-Janssen ALM, De Bruijne FMJ, Van Weel C. Diagnostiek in de huisartspraktijk van incontinentia urinae bij vrouwen goed mogelijk door gericht anamnese. Ned Tijdschr Geneesk 1991; 135: 1141-4.

Vragen 12-13

NHG-Standaard Urineweginfecties. Huisarts Wet 1989; 32: 439-43.

Vragen 14-16

Hoefnagels WAJ, Padberg GWAM, Roos RAC. Wegraking: toeval of niet. Ned Tijdschr Geneesk 1988; 132: 146-7.

Vragen 17-18

Van Everdingen JJE, Sillevius-Smitt JH. Dermatoneurologie voor de 1e lijn. Alphen aan den Rijn/Brussel: Samsom Stafleu 1990: 238-41.

Antwoorden

1 juist; 2 juist; 3 juist; 4 onjuist; 5 juist; 6 onjuist; 7 onjuist; 8 juist; 9 onjuist; 10 juist; 11 onjuist; 12 onjuist; 13 juist; 14 juist; 15 onjuist; 16 juist; 17 juist; 18 onjuist.

Deze toetsvragen zijn afkomstig van het landelijk Samenwerkingsverband van het IOH; zij worden gebruikt in landelijke kennistoetsen, bestemd voor huisartsen-in-opleiding (zie ook Huisarts Wet 1990; 33: 250). Nadere informatie bij mw. drs. M.C. Pollemans, arts/onderwijskundige, mw A.W.M. Kramer, huisarts, of J.A.H. Eekhof, huisarts/coördinator kennistoets, Bijlhouwerstraat 6, 3511 ZC Utrecht.

VERVOLG

Literatuur (pag. 173)

- 20 Reisberg B, London E, Ferris SH, et al. The Brief Cognitive Rating Scale: language, motoric and mood concomitants in primary degenerative dementia. Psychopharmacol Bull 1983; 19: 702-8.
- 21 Reisberg B, Ferris SH, De Leon MJ, Crook T. The Global Deterioration Scale (GDS) for assessment of primary degenerative dementia. Am J Psychiatry 1982; 139: 1136-9.
- 22 Schellekens JWG, Hilderink CMA. Morbiditeit van ouderen in de huisartsenpraktijk. Huisarts Wet 1985; 28(suppl 9): 7-9.
- 23 Meyboom-de Jong B. Bejaarde patiënten. Een onderzoek in twaalf huisartspraktijken. Lelystad: Meditekst, 1989. ■

Association between postpartum thyroid dysfunction and thyroid antibodies and depression

Harris B, Othman S, Davies JA, et al. Br Med J 1992; 305: 152-6.

In hoeverre bestaat er verband tussen stemming en auto-immuun-schildklierdysfunctie na de bevalling?

Er werden 1248 vrouwen in het onderzoek betrokken. Uitgesloten werden vrouwen met een reeds eerder bekende schildklierandoening en vrouwen die een dood kind gebaard hadden. Er werd bloed afgenomen in de 24e zwangerschapsweek, binnen 24 uur na de bevalling en vervolgens gedurende acht maanden om de vier weken. Het bloed werd onderzocht op vrij trijoodthyronine en thyroxine, thyroid stimulating hormone en schildklierantilichamentiters. Na de bevalling vond vijfmaal een psychiatrisch onderzoek plaats. De psychiaters waren volledig onbekend met de laboratoriumuitslagen, de vrouwen zoveel mogelijk.

Bij 145 vrouwen werden antilichamen tegen schildklierweefsel aangetoond; zij werden allen in het onderzoek opgenomen. Voor elk van deze vrouwen zochten de onderzoekers controles van gelijke leeftijd en pariteit bij wie geen antistoffen gevonden waren.

Zes weken post partum bleek 43 procent van de vrouwen met antilichamen psychisch labiel, tegen 28 procent van de vrouwen zonder antilichamen. Ook bij de verdere follow-up bleken de positieve vrouwen significant meer depressief te zijn dan de negatieve vrouwen. Deze toename bleek los te staan van het al dan niet aanwezig zijn van een acute schildklierafwijking. Tussen postnatale depressie-symptomen en aantoonbare schildklierantilichamen bestaat dus kennelijk een relatie.

M. Sanders

Validity of peak expiratory flow measurement in assessing reversibility of airflow obstruction

Dekker FW, Schrier AC, Sterk PJ, Dijkman JH. Thorax 1992; 47: 162-6.

In deze studie is de waarde van de piekstroommeting voor het bepalen van de aanwezigheid van reversibiliteit van luchtwegobstructie vastgesteld. De geforceerde expiratoire één-secondewaarde (FEV1) gold als gouden standaard. Het onderzoek werd uitgevoerd bij patiënten van drie huisartsen uit een gezondheidscentrum. Zij waren bij hun huisarts bekend met Cara, werden hiervoor medicamenteus behan-

deld en waren ouder dan 40 jaar. Gemeten werden onder andere de FEV1 en de piekstroom voor en na inhalatie van 400 µg salbutamol.

Er namen 73 patiënten deel aan het onderzoek; 46 van hen hadden een luchtwegobstructie. Bij 52 procent was deze reversibel, dat wil zeggen: er bestond een toename van 9 procent of meer van de voorspelde FEV1 na inhalatie van salbutamol. Het bleek dat de hoogste som van sensitiviteit (68 procent) en specificiteit (93 procent) bereikt werd bij een toename van de piekstroom met 60 l/minuut na inhalatie van salbutamol. Bij deze toename was de positief voorspellende waarde voor reversibiliteit ongeveer 90 procent. In de dagelijkse praktijk kan het wenselijk zijn te werken met een hogere sensitiviteit ten koste van de specificiteit. Wordt een lager afkappunt – bijvoorbeeld 40 l/minuut – gehanteerd bij het bepalen van de toename van de piekstroom na inhalatie van een β2-mimeticum, dan neemt de sensitiviteit toe tot 87 procent, maar daalt de specificiteit naar 67 procent. De voorspellende waarde neemt in dit geval ook iets af.

De auteurs concluderen dat de piekstroommeter een nuttig en eenvoudig toepasbaar instrument is om in de huisartspraktijk een mogelijke reversibiliteit van luchtwegobstructie vast te stellen bij patiënten met Cara. De resultaten met de piekstroommeter zijn op dit punt vergelijkbaar met die van een FEV1-meting en hebben een hoge voorspellende waarde.

Anja Dijkstra

Can health visitors prevent fractures in elderly people?

Vetter NJ, Lewis PA, Ford D. Br Med J 1992; 304: 888-90.

In dit onderzoek is nagegaan of door interventie van gezondheidswerkers bij ouderen thuis de incidentie van fracturen door vallen gereduceerd kan worden. Het onderzoek werd uitgevoerd onder 674 patiënten van 70 jaar en ouder uit een groepspraktijk van vijf huisartsen. De ouderen in de interventiegroep (n=337) werden vier jaar lang ten minste eenmaal per jaar door een gezondheidswerker thuis bezocht. Tijdens deze bezoeken werd aandacht besteed aan voeding, medicatie, eventuele hartritme stoornissen, de veiligheid in en om het huis, en de algehele conditie. De mensen werden aangeemoedigd meer te bewegen, eventueel met hulp van een fysiotherapeut; in en om het huis werden de nodige veranderingen aangebracht. Bij